

ئایا « ژان دارک » سوهوتینرا ؟

نووسینی : ی . چیرنیک
وه رگیزی له رووسی یه وه : جه لال ته فی

فهره نسه بوو و له وی به ره سمی تاجی شاهانه نرایه سه رکاری
حه وته م و دوا ی نه مه ، له پایزی سالی ۱۴۲۹ دا له شکری ژان
به ره و پاریس جوولا .

ده وروپشته کانی کاری حه وته م به دهستی نه نقه ست
دزی ژان که وته جم و جوول و پیلان گیران ، له گه ل نه وه شدا ،
هه رچه نده نه شتوانرا پاریس بگیری به لام ژان وره ی به رنه دا و
پتر بر وای گه لی فهره نسای بوکاره ره واکه ی دابین کرد و توانرا
چه ند شوینیکی گرنکی باکووری فهره نسا بگیری و خویان
که یانده شاری « کومپین » که دوژمن داگیری کردبوو . ۲۳ ی
مایسی « ۱۴۳۰ » له نه نجامی په لاماردانیکی پاله وانانه دا « ژان
دارک » و چه ند هاوکاریکی به دیل گیران و پاش ماوه یه ک
به پاره یه کی زور درایه ده ست کار به ده ستانی ئینگلیز .

له ناو گه لدا ده نگ وابلو بوو که گرتنی « کیژوله که ی
ئورلیانز » له نه نجامی ناهاکی و پیلانی ده وروپشته کی کوشکی
پادشا نه نجام دراوه ، و کرده هه لوئیستیان نه مه ی سه لماندوه .
بووینه ، ده رکه وتوه که لئیرسراوی شاری « کومپین » زور زوو
ده رگای شاری داخستوه و به مه ریگای ی له هاوکارانی ژان
دارک گرتوه فریای بکه ون .

روژی ۲۱ ی شوباتی ۱۴۳۱ یه کیک له دادگا هه ره
گرنکه کانی میژوو له شاری « روان » ی فهره نسی دهستی کرد
به مه حکه مه کردنی « ژان دارک » ی پاله وانی میلی فهره نسا .
دوو سال بوو خه باتی پاله وانانه ی نه م کچه دی نشینه ی خه لکی
« دومیریم » ه دهستی بی کردبوو - نه و خه باته ی له دی
روله کانی گه لی فهره نسا دا کردی به پاله وانیکی نه مر .
فهره نسا له نه نجامی شه ری « سه د ساله » دا تووشی
که وره ترین ده ردی سه ری بوو بوو ، و پاریس و زوریه ی
شاره کانی تری فهره نسا ئینگلیزی دوژمن داگیری کردبوو .

« ژان دارک » له بینینیکی کاری حه وته می شای لبرای
فهره نسه دا ، که پیاویکی ترسنوک و بی بریاربوو ، توانی قایل
بکات که نه م له « غه یبه وه » راسپیرراوه فهره نسا رزگار بکات ،
پاش نه مه به سه رکر دایه تی له شکریکه وه چوه سه ر شاری
« ئورلیانز » که له گه مارودانی ئینگلیز رزگاری بکات . نه م
« کیژوله ی ئورلیانز » ه توانی به سه ر چه ند سه رکر دایه کی
ئینگلیزی خاوه ن تاقی کردنه وه و قال بووی شه ردا سه رکه وی و
شاره که ی رزگار کرد . دوا ی نه مه شاری « ریمس » ی له ژیر
دهستی دوژمن ده رهینا که مه لبه ندی تاج له سه رنانی شاکانی

ئینگلیزه كان بېرياريان دا هم مو نه و دستكه و ته راميارى يانه به كار بهين كه له نه نجامى گرتنى ژان داركدا دستيان كه وتبوو . له تشرين دوهمى سالى ۱۴۲۹ دا شازاده « بېدفورډ » ي داردهستى له پاریس كوپهزا هشت سالى په كې خوى به ناوى ه نرى شه شه مه وه كړد به « پادشای فهره نسه » . « شازاده بېدفورډ » سه رو كايه تى داركاكه ي « بوځى پيهر كوښون » ي چاودنيريكه رى سپارد كه قه شه په گى دلره قو بى شهرم وو ، و له لايه ن ئینگلیزه كانه وه زانكوى پاریس يى سپړابوو . « كوښون » داواى كړد « ژان » و هك « له دين وهرگه راويك » مه حكه مه بكرى كه له سر « زه وي پيروزي كلېسه » گي راوه . له كانونى په كهمى سالى « ۱۴۲۰ » دا ژانيان خسته زيندانى كى تاريخى ژير زه مينه وه له قه لايه كى شارى « روان » دا و پاش دوو مانگ مه حكه مه دستى يى كړد . هم مو هيرو تواناى پاريزه ره به تواناكان بو نه وه ته رخا ن كرا كه ترس و له رز بخه نه دلى نه و كيژوله جوتياره به سه زمانه ساكاره وه بيتوقينن ، هه تا بگره راپورتى تاوانبار كړدنه كاش ، كه به لاتينى نووسرا بوو و خويندرايه وه ، بويان وهرته گي رايه سر فهره نسى كه تى ي بگات و هم مو هه وليكيان دا بو نه وه ي دان به وه دا ينى گوايا بزوتنه وه كه ي به فهرمانى شه يتان بوه نه و كيژوله ساكاره به بيروارى « پياوانى نايين » دانى به تاوانبارى خويدا ناو فهرمانى گرتنى « هه تا مردن » ي به سه ردا درا . هه نديك له سه ر كړده جهنگى په كان نه م ته كنيكه ي « كوښون » تى نه گه يشتن و به « ناپاك » بيان دايه قه له م . به لام په كيك له دادپرسه كان گراف نوريكى پاريزگارى « روان » ي دلينا كړدو پى ي ووت :

« خمت نه بى ، نه يكه ين به ته له وه ! »

« ژان » به ليني دابوو كه ئيترجلى پياوانه له بهر نه كات ، به لام له زينداندا به فيل و ايان ليكرد دووباره نه و جلانه له بهر بكا ته وه ... به م جوړه ، نه و تاوانه ي ويستيان به سه ريدا

به پينن كه گوايا « خوانه ناسه » و له دين لايداوه به م جلى پياوانه له بهر كړدنه به سه ريدا سه پيترا .

به م جوړه ، دادگا سه رله نوى به سترايه وه و بېريار درا « له بهر نه وه ي دووباره ژان دارك كه راوه ته وه سه ر تاوانه كانى پيشووى بدريته ده ست دادگاى پيروزي كلېسه ! ... » و اتا به زيندووى بسووتينرى و روژى « ۳۰ » ي مايسى ۱۴۲۱ له بهر چاوى كومه ليكى زورى سه ربازانى ئینگليز كاره كه نه نجام درا .

« ژان » له كاتى سووتانندا نه وه نده خوگرو چاونه ترس بوو هه ستى زور به ي دوژمنه كانى بولاي خوى راكيشا .

چاره كه سه ده يه ك دواى « سووتاندى » ژان ، له نه نجامى داوا كړدى پادشای فهره نسه دا « مه حكه مه ي ژان دارك » زيندو و كرايه وه - نه و پادشايه نه يو يست نه و بيرو رايه له ميشكى خه لكدا لابه رى كه گوايا ته ختى پادشايى به فهرمانى شه يتان و به ده ستى چا دووگه ريك ده ست كه وتوه ... به م جوړه ، له سالى ۱۴۵۵ دا به پى ي فهرمانى پاپا « كاليس » ي سپه م مه حكه مه په كى تازه به ستراو فهرمانى دادگا كه ي نه وساي « روان » ي بوو چهل كړده وه و سه ربه رزى بو ناوى « ژان دارك » گي رايه وه ... پاش چه ند سه ده يه ك ، و اتا له سالى « ۱۹۲۰ » دا كلېسه ويستى كه لك له ناوبانگو خوشه ويستى « ژان » وهر بگرى و نازناوى « كاسو ليكى پيرو ز » ي لى ناو خستيه ريزى « پيرو زانى كلېسه » وه .

نه نجامى نووسراوى دادگا كانى سالى « ۱۴۲۱ » و « ۱۴۵۵ » به باشى پاريز راون و به ئيمه گه يشتوون . هه رچه نده ئاشكرايه كه نه وه ي سالى « ۱۴۲۱ » ، له لايه ن « كوښون » ه وه ده ستكارى كراون و ريك خراون به لام له گه ل نه وه شدا به هوى نه و نووسراوانه وه زانتياريمان ده رياره ي ژيانى « ژان دارك » له زور به ي ژيانى نه وانه زور تره كه له سه ده ي پازده هه مدا ژياون ... له گه ل نه وه شدا له وه نه چى كه دادگا و ليپرسينه وه و

سووتاندنی تنها « شانوگه ری » یه کی دروست کراو بووبی ، شانوگه ری یه کی وا که له ویدیو پرده که یه وه گه وره ترین « بگروه برده ی » له میژووی (جه نگی نهینی) دا به خوویه وه دیبی . ماویه کی که م پاش « مردنی » ژان دارک نه فسانه یه کی وا بلاوبوه وه که بروای گه لی فهره نسای به سووتاندنی « کیژوله که ی ژورلیانز » نه هیشت . هر چه ند له ده میکه وه نه م بیروپایه له نارادایه به لام تنها له م سالانه ی دواییه دا جی خوی کردوته وه به تاییه تی پاش نه وه ی ده یه ها په راوله فهره نسا بلاوکرایه وه که باسی رزگارکردنی « کیژوله که ی ژورلیانز » نه که ن له سالی ۱۴۳۱ ا !

یه که م نه فسانه له م باره یه وه له ۱۴۳۶ ا له « ژورلیانز » بلاوبوه وه ، واتا تنها نزدیکی پینج سال و سی مانگ دوا ی « سووتاندنی » ژان .

له دهفته ری حساباتی شاری ژورلیانزدا ، که له لایه ن لیپرسراوی شاره وانی یه وه نووسراوه ، نه وه نه خوینینه وه که « ۹ ی تابی نه و ساله دوو دراوی زیر دراوه به « ژان دیولی » زپر برای « ژان دارک » له پاداشی نه وه دا که نامه ی له « کیژوله که ی ژورلیانز وه » له شاری « ئارلونی لوکسه مبورگ » وه هیناوه . له هه مان دهفته ردا دیاره که نه م برایه ی ژان دارک ، که له لایه ن پادشاه نازناویکی خانه دانه ی بی به خشرابوو ، چوه ته کوشکی کارلی حه و ته م پاره ی بو خه رجی ریگا وه رگرتوه .. زور نووسراوی تری له م جوړه هه ن که باسی هات و چوی « ژان دیولی » نه که ن بولای پادشاو « ژان دارک » که هه موویان میژووی ته موزو ناب و نه یلولی سالی ۱۴۳۶ یان پیوه یه ... گومانیش له راستی نه نووسراوانه دا نیه .

نه که ر بروا به و نووسراوانه بکه ین ، نه بینین که ۲۸ ی ته موزی ۱۴۳۹ ، واتا هه شت سال پتر دوا ی مردنی « ره سمی » ژان ، « کیژوله که ی ژورلیانز » خوی گه پراوه ته وه شاری ژورلیانز . ژان ، که ئیستا ناوی خوی نابوو « ژان دارمواز » له و شماره دا ، که خو شه ویستی له دلی هه مواندا بوو ، به باشی پیشوازی کراو زور که س ناسی یه وه .

نووسراوه ره سمی یه کان شه وه به باشی ده رنه خه ن که خه لکی شار « ژان دارمواز » یان به « ژان دارک » زانیوه ... له دهفته ری حساباتی شاردا نووسراوه که پاره یه کی زوری دراوه تی که بریتی بوه له « ۲۱۰ » لیفر « له پاداشی » نه و کاره په له وانانه یه یه دا که له کاتی گه مارودانی شاردا نواندوو یه تی ! « له هه مان دهفته ردا نووسراوه که « بانگه یشتنی نانی نیوه روی له لایه ن دوو خانه دانی شاره وه بو کراوه و ریزی زوری لیگیراوه . » .

نه مه نه و چه ند راستیانه ن که نه فسانه ی رزگار بوونی ژانیان له سه ر دامه زراوه . ریزلیگرتن و پیشوازی کردنی « ژان دارمواز » له و شماره سی خال نه گه یه نی : یان خه لک به هه له دا چوون و بی ناگا ژانیان به « ژان دارک » زانیوه ، که نه م دوخه له سه ده کانی ناوه راستدا زور جار روی داوه . یان بو که لکی خو یان به نه نقه ست کردوو یانه به ژان دارک . یان به راست و بی دروست کردن ژان دارمواز ژان دارکی رزگار کراو بوه ! یا نه م خالانه روون بکه یه وه .

هه له ی براکانی ژان دارک بو ناسینه وه ی ری تی ناچی و ناشی بو ده ستکه وتی خو یان نه م درویه یان کردبی ، هه روه ها ناشی هه موو خه لکی شاری ژورلیانزیش به هه له دا چووبن یان خه له تابن . بیجگه له مه ش ، دهنگو باسی ژیانی چه ند سالیکی له وه پاشی ژان روون و ناشکرایه .

له راپورته کانی سه روکی شاری « سان تیوو » ی ناوچه ی « میتس » دا نووسراوه که : « کیژوله که ی ژورلیانز هاتوه بو دی ی « گرانژ ژور ژورم » ی نزیک « میتس » وگه وره پیاوانی نه و گونده و براکانی ژان ناسیویانه ته وه . « هه روه ها له « ئارلون » یش به باشی له لایه ن شازاده نه لیزاییته وه پیشوازی کراوه . نووووسراویش که : کیژوله که به شداری له ژیانی رامیاری و ئایینی شاری « ئارلون » دا کردوه وه که کوشکی شازاده ی لوکسیمبورگ و له وه پاش له کوشکی گراف « ئولریک » ی شاری « کیلنی » دا جم و جولی له کاروباری ده ره به گه کاندا کردوه ، له شاری « کیلنی » چالاکی یه کی ته وای نواندوه بو نه وه ی گراف « ئولریک » هه لیزیردیت بو سه روکی قه شه کانی « تریر » و به مه دلی « هه نری کالینزیر » ی

نه‌دامی ، لیژنه‌ی کلیسه ، ی له‌خوی ره‌نجانده‌و به‌تاوانی جادو‌و‌گه‌ریی و خوانه‌ناس بانگ‌کراوه‌ته به‌رده‌م شه‌نجومه‌نی کلیسه بولیپرسیینه‌وه . بویه « ژان » به‌په‌له‌و‌ئی‌خوی ده‌ریاز کرده‌و چو‌ته « نارلون » . شه‌م زانیاریانه له‌ئارشیفی قه‌شه « ژان‌نیدیپ » دا‌نووسراون .

پاش‌شه‌مه ، ژان له‌به‌هاری دا‌هاتو‌ودا شووی به « روبیرت دارمواز » کرده‌و به‌مه‌نازناوی بوته‌ژان دارمواز ! گومان له‌وه‌دا نیه که سه‌روکی شاره‌وانی « سان‌تیپو » ده‌رکه‌وتنی « کیژوله‌ژان » ی به « ژان‌دارک » ی راسته‌قینه‌داناوه . شه‌وه‌ی شیاوی باسه‌ده‌ست‌نووسینی تری هه‌مان سه‌روکی شاره‌وانی دوزراوه‌ته‌وه که دان به‌هه‌له‌ی خویدا شه‌نی‌وله‌م باره‌یه‌وه نوووسیه‌تی : « شه‌مسال کچیک په‌یدا‌بوو‌و‌خوی به‌کیژوله‌که‌ی فه‌ره‌نسا شه‌ژانی‌و به‌جو‌ریکی‌و شاره‌زایانه شه‌م ده‌وره‌ی شه‌بینی که زوور که‌سی زاناو تیگه‌یشتووشی له‌خشته‌بردو‌و‌باوه‌ریان پیکرد ! »

شه‌م زانیاریانه له‌سالی ۱۶۸۲دا له‌گوفاری « میرکوو گه‌لانت » دا‌بلاو‌کراونه‌ته‌وه له‌کاتی خویدا باری ولاتی شله‌قاند هه‌ر شه‌وساله‌ش نامه‌ی ماره‌کردنی « ژان‌دارمواز » بلاو‌کرایه‌وه ، به‌لام ده‌قه شه‌سلی‌یه‌که‌ی هه‌رگیز ده‌رنه‌که‌وت بویه هه‌ندیک شه‌لین دوور نیه شه‌م « ماره‌برینه » کاریکی ریک‌خراوو دروست‌کراوی قه‌شه « فینیی » بی له‌سه‌ده‌ی هه‌فده‌هه‌مدا .. شه‌مه هه‌روه‌ک شه‌وه‌یه که گویا روبیرت دارمواز له‌باتی ماره‌یی چه‌ند مولکیکی خوی له‌سه‌ر ژانی « کیژوله‌ی فه‌ره‌نسا » تاپو‌کرده .

له‌په‌راوی « میژووی لو‌تارینگین » دا‌به‌م جو‌ره شه‌م وه‌سیقه‌ی ماره‌یه‌ی شی کراوه‌ته‌وه : « شه‌م کیژوله‌ی ئورلیانزه ، یان راستتر ، شه‌م کچه‌فیلبازه‌ی شه‌م ناوه‌ی له‌خوی نابوو شووی به‌روبیرت دارمواز کرده‌هیچی تر ! »

ژیانی پیش سی سالی ده‌رکه‌وتنی ژان دارموازمان لا‌ئاشکرایه‌و شه‌زانی چو کرده‌و ناشینی شه‌وه له‌یاد بکه‌ین که له‌ماوه‌ی شه‌وسالی‌ده‌دا هاوولاتی‌یه‌کان هه‌ر له‌گوماندا‌بوون که ئایا ژان‌دارکه یان شه‌و ئایا بپروا به‌رزگارکردنی ژان‌دارک بکه‌ن

له‌سووتاندن یان شه‌وه . شه‌و شاره‌نه‌ک ته‌نها له‌سالی ۱۴۲۶دا پاره‌ی داوه‌به‌پراکانی که نامه‌یان له‌ژانه‌وه هیناوه‌به‌لکوله ۱۴۲۹شدا له‌وکاته‌دا که دارمواز له‌ئورلیانز په‌یدا‌بووه - پاره‌یان داوه‌بوو « خویندنی دوعا و نزا بوته‌وه‌ی خوا‌گیانی بیه‌خشی‌و بیخاته‌به‌هه‌شته‌وه ! .. »

زو‌ری نه‌خایاند سیاسه‌تی کارلی هه‌وته‌م گو‌رینی به‌سه‌ردا‌هات‌و له‌۱۴۲۶دا ، که تازه‌پاریس رزگار کرابوو ، بی‌ری له‌و کرده‌وه ئایا کاتی شه‌وه نه‌هاتوه به‌ره‌سمی بلاو‌بکریته‌وه که ژان دارمواز هه‌مان ژان‌دارکی له‌سووتاندن رزگارکراوه ؟ له‌به‌ر شه‌وه‌ی گه‌ل زو‌ر به‌توندی ره‌خنه‌ی له‌وه شه‌گرت که شه‌وسا کارل هیچ هه‌ولیکی نه‌داوه بو‌رزگارکردنی ژان‌و شه‌یویست به‌مه‌که‌میک رای خه‌لک بو‌لای خوی راکیشی ، بویه ویستی شه‌م هه‌له له‌ده‌ست نه‌دات‌و گو‌ری نه‌داته شه‌وه‌ی شه‌م ژانه‌ساخته‌یه یان شه‌وه‌و که‌لک له‌ناوبانگه‌و خوشه‌ویستی « کیژوله‌که‌ی ئورلیانز » له‌دلی گه‌لدا وه‌رگری .

بیجگه له‌مه‌ش ، ژان دارمواز ئورلیانزی به‌جی هیشته‌و خوی گه‌یانده شه‌و شوینانه‌ی هیشته‌خه‌باتی تیدا نه‌کرا دژی ئینگلیزه‌داگیرکه‌ره‌کان‌و چاوی به‌ماریشال « ژیلی‌دی‌ری » که‌وت که زو‌ر به‌باشی شه‌یناسی‌و سه‌رکردایه‌تی له‌شکریکی بی سپارد که بچیه‌سه‌ر باکو‌ری « پوانو » . له « ۱۴۴۰ » یاشدا گه‌یشته‌پاریس که له‌ده‌میکه‌وه تامه‌زروو چاوه‌ری‌ی بینینی بوون . به‌لام په‌رله‌مانی پاریس ، که شه‌وکاته ده‌وری دادگاشی شه‌بینی که‌وته کار بو‌شه‌وه‌ی ژان نه‌گاته پایته‌خت‌و له‌ریگا گرتیان‌و به‌ده‌ست‌به‌سه‌ری گه‌یاندیانه په‌رله‌مان . گومان له‌وه‌دا نیه که کارل له‌مه‌ئاگادار کراوه‌و بی‌ی قایل‌بووه . په‌رله‌مان به‌وه‌تاوانباری کرد که ناوی ژان‌دارکی له‌خوی ناوه‌و له‌ناوه‌راستی شاردا به « کو‌له‌که‌ی ریسوا‌کردنه‌وه » به‌سترایه‌وه . که ژان‌دانی به‌وه‌دانا گویا ناوی ژان‌دارکی له‌خوی ناوه‌به‌رله‌یان کرد . پاش شه‌مه چون ژیاوه‌و له‌کو‌ی مردوه‌نازانی ، شه‌وه نه‌بی که دوا‌ی مردنی روبیرت دارمواز شووی کرده‌ته‌وه به « ژان‌دویی » ناویک‌و وه‌سیقه‌یه‌کی سالی ۱۴۵۷دووباره‌ده‌ری شه‌خاته‌وه که به‌وه‌تاوانبار کراوه‌گویا

ناوی ژان دارکی له خوی ناوه .

له راستیدا ، پاش سالی ۱۴۴۰ یش له قهره نسادا ناو به ناو « ژان دارک » ی ساخته په دابوه . په کیک له ۱۴۵۲ دا له شاری « نانژو » په پیدا بوو که گویا هر دوو زبراکانی « کیژوله که ی ژورلیانز » ناسیویانه ته وه پاش چه ند سالیك په کیکی تریش له شاری « مان » په دابوه ، به لام زوری بی نه چوو درووی هر دوکیان دهر که وت . نه م دوو نمونه په مان ته نها له بهر نه وه هینا په وه که دهری بخره تا چ راده په ک که له نه یویستوه بپروا به مردنی « پاله وانه میلی » په که ی بکات .

رچه ی « ژان دارمواز » زور نالوزه نه م هه واله زور کونه . نه ناتول فرانسیش . که ژیانی ژان دارکی نووسیویه ته وه باسی نه مه ی کردوه . له سه ره تایی سده ی نوزده هه مه وه زور په راو دهر چوه که نووسه ره کانیا ن هه ولیان داوه گومان بخره نه سووتاندنی ژان دارکه وه به تاییه تی له م ده - پازده سالانه ی دواپیه دا ژماره په کی زور نووسراو دهر باره ی رزگار کردنی له سووتاندن له چاپ دراوه . هه ندیک له م نووسراو هه شه قلی کونه په رستی یان پیوه دیاره ، هه ندیکی تریشیا ن ، به پیچه وانه وه ، نه وه رت نه کاته وه خه باتی ژان بیه ستیته وه به کلپسه و کاسولیکی په وه .

با گوی له « ژ . گریمو » رابگرین که دژی بیروپای « کارتیکردنی کلپسه » په و له سالی ۱۹۵۲ دا په راوی « نایا ژان دارک سووتینرا » ی بلاو کردوته وه .

گریمو نه وه به نه فسانه دانه نی که نه وتری ژان دارک سووتینرا وه نه که نه وه ی که رزگاری بوه . گریمو نه وه مان بیر نه خاته وه که کاتی ژان دارمواز له ژورلیانز په دابوو نه وه هاوولاتی په هه ژارو دهوله مه ندانه ناسیویانه ته وه که له وه پیش له کاتی که مارودانی شاردا به باشی ناسیویانه و زوریشیا ن له « ریمس » به شداری یان له که لدا کردوه له کاتی تاج خسته نه سه رکاری حه و ته م که نه مه رووی داوه ته نها نزیکه ی شه ش سال به سه رکاره ساته که دا رابوردوه نه وه ش ماوه په کی زور

نیه که بی ی بخره له تین ، شتر چون نیمه بتوانین پاش نزیکی پینج سده نه و بیروپایانه رت بکه پینه وه و بلین درویه ؟

نه وه ش که براكانی په کسه ر خوشکه که یان ناسیویه ته وه به لکه په کی تری راستی رزگار بیونی په تی ، نه ی که ژان دارمواز که یشته شاری « لو تارینگین » و په کسه ر به دوا ی براكانیدا که را به لکه په کی ترنیه ؟ نه ی بوچی که س به دروی نه خسته وه و لی نه په سی نه م پینج ساله له کوی بووه چون ژیاوه ؟ دیاره نه مه ندو دنیا بوون که ژان دارمواز هه مان ژان دارکه دلین لی کرمی نه بووه گومانیا ن لی نه کردوه .

دهر باره ی یادداشته کانی سه روکی شاره وانی « سان تیوو » ، کی نه لی نه وه ی له پیشدا نووسیویه تی هه له یه و نه وه ی له وه پاش نووسیویه تی راسته و به پیچه وانه وه نیه ؟ ... کی نه لی نه وه ی دواپی ، که گویا ژان دارمواز ژان دارک نیه ، دروست نه کراوه و بو مه به ستیک نه نووسراوه ؟ ... هه روه ها ، بوچی نه وه ی له وه پاش له میژووی « لو تورانگین » نووسراوه به راست بزانی ؟ ... بیجگه له مه ش ، بوچی « شه هاده ی ماره برینه که ی » به درو بزانی و بلین گویا قه شه « فینی » دروستی کردوه ؟ ... له وه ناچی قه شه ی ناوبراو هیچ که لکیکی له مه وه رگرتبی . که واته بوچی نه وه شه هاده یه راست نه بی ؟ ... نابی نه وه شمان بیر بچی که قه شه « فینی » نه مه ی ته نها لای براهی باس کردوه و نه ویش پاش ماوه په ک له کوفاری « میرکیور که لانت » دا بلاوی کردوته وه .

خالیکی گرنکی تر : « ژان دی تونیلقیل و « سو بلی دی دین » ی هاوپی ی « روبیرت دارمواز » که که واهی نه وه وه سیقه یه بوون که روبیرت به شیک له مولکه کانی خوی داوه به ژان و نیمزایان کردوه زور چاک « کیژوله که ی ژورلیانز » یان ناسیویه و ناشی به هه له دا چووین و مه به ست و به رژه وه ندیشیا ن نه بووه نه مه بکه ن بیجگه له مه ، هه لس و که وتی ژان دارمواز خوشی نه مه نه سه لینی ... چون نه تر ساوه له پیشدا خوی به نامه ناشکرا بکات و دواپیش بیته وه لای براكانی و له وه پاش شوو به دارمواز بکات که باشی نه یزانی له کاتی ماره بریندا دوا ی

« بی ناسه » و روون کردنه وهی ناوو ناو نیشانی لئ ئەکەن ؟ ...
 سەیر ئەوهیە ئەو ئەفسانە یەش دروست کراوه کە گویا رۆبێر ،
 پاش ئەوهی زانیویەتی ژنەکی خە لە تاندوویەتی خستوویەتیە
 شیتخانە یەکی نزیك شاری « برییی » ، بە لām ئەمە
 نەسە لێنراوه و لە ئارشیفی ئەو ئە خوشخانە یەدا ئەمە نیە .
 بێجگە لەمە ، هەتا ئیستاش نەوه کانی رۆبێرت ژنەکی بە
 « کیژۆلەکی ئورلیانز » ئەزانن و شانازی پێوه ئەکەن و بە
 پیرۆزییە وه یادی ئەکەنەوه . لەمەش گرنکتر ، ئەگەر « ژان
 دارمواز » ژان دارک نەبویە چۆن ئەویرا بچیتە شاری
 « ئورلیانز » ، کە بە باشی ئەیان ناسی و لە ماریشال « ژیل دی
 ری » نزیك ببیتە وه ؟ دیارە ئەگەر ژان دارکی راستە قینە
 نەبویە هەر یەکیک لەم رووداوانە ی باس کران ئاشکرای
 ئەکردو بە دروی ئەخستە وه . کە لە وه پاشیش چەند ژان
 دارکیکی تر پەیدا بوە هیچ لە مەبەستە کە ناگۆرێ ئەوه
 ناسە لێنی کە کیژۆلەکی ئورلیانز رزگاری نەبوە .

نووسراویکی گرنکی تری ۲۹ ی تەموزی ۱۴۴۲ لە
 بەریوە بەرایەتی « کاتبی عدل » ی پارێسدا ئەوه دەر ئەخاکە
 لە پاداشتی « خزمەت کردنی پادشا و شازادە کارلی ئورلیانزا
 پارچە زەوی یەک بە خشراوه بە پێیەردی و ژانی خوشکی . .
 ئایا ئەمە ئەوه ناگە یەنی کە ژان لە ۱۴۴۲ دا زیندوویووە ؟
 لە ئەنجامی ئەم هەموو خالانەدا ژ . گریمو ئەلی : « ئایا
 ئەم هەموو خالانە مافی ئەوه مان نادەنی بە وردی بگەریین بو
 ئەوهی بزانی ئایا « ۳۰ » ی مایس ۱۴۲۱ کیژۆلەکی ئورلیانز
 سووتینراوه یان نە ؟ »

وهک وتمان ، بەدریژی نووسراوه کانی دادگای « روان »
 پارێزراون ، بە لām گرنکترین شتی تێدانیه : نە « دوابریاری
 شاهانە » بو فەرمانی سووتان و نە نامە ی جێ بە جێ کردنی
 سووتاندنە کە .

« م . گارسون » ، کە یەکیکە لە بەناوبانگترین
 « پارێزەر » هە فەرەنسی یەکان ، کە بەدریژی لە ژێانی « ژان
 دارک » ی کۆلیووەتە وه ، ئەلی کە نەبوونی ئەم دوو وه سێقه یە
 کاریکی نەشیاوە بو ئەو جوړه رووداوانە ی ئەو کاتە . واتا
 نەبوونیان ئەوه ئەگە یەنی کارە کە ئەنجام نەدراوه . هەر وه ها

« شارل دیولی » داواکاری گشتی فەرەنسی سەده ی
 شازادە هەم ئەلی کە « نەبوونی ئەم دوو وه سێقه یە شتیکی
 سەیر و پر لە نەینی یە ! » بێجگە لەمە ، زوربە ی نووسراوه
 رەسمی یەکانی سەده ی شازادە هەمی فەرەنسا ، کە باسی
 سووتاندنی ژان ئەکەن ، روون و ئاشکرا نین و دوو واتا
 هەلنەگرن . بووینە ، لە « ئارشیفی بەریتانی سالی ۱۵۴۰ دا
 نووسراوه کە » لە ۱۴۲۱ دا کیژۆلە کە لە روان سووتینرا ... یان
 فەرمانی سووتاندنی بەسەر درا ! .. » .

« سیمفۆرین شامپی » لە پەراوی « کەشتی یەک بو
 خانمان » . کە لە ۱۵۰۳ دا لە شاری لیۆن چاپ کراوه
 نووسیبویەتی : « ئینگلیزەکان ئەلین ژان لە روان سووتینرا ،
 بە لām فەرەنسی یەکان ئەمە رەت ئەکەنە وه و جوړج شاتیل لە
 داستانی « رووداوه نایابەکانی ئەم سەردەمە ماندا » ئەلی :
 [هەرچەندە کیژۆلە کە لە روان سووتینرا بە لām دوا یی زیندوو
 بوە وه] . »

لە یادداشتی شازادە یەکی ئەوسای فەرەنسادا ، کە
 ئاگاداری رووداوه کە بوە نووسراوه :

« لەباتی ژان دارک کچیکی تر سووتینراوه !
 هەر وه ها « پێیەر کیوسکیل » کە خو ی لە بکاتی
 « سووتاندنە کەدا » نامادە بوە ، نووسیبویەتی : « ژان هەلاتو
 کچیکی تر لەباتی ئەو سووتینرا . » !

لە دەستتووسی ژمارە ۱۱۵۴۲ ی بەشی «کتیبخانە ی میلی
 ئینگلیز » ی مۆزەخانە ی بەریتانیدا نووسراوه : « .. لە دوا ییدا
 ژان سووتینرا ... یان کچیکی تر کە لە ئەو جوو سووتینرا وه تا
 ئیستاش زۆر کەس باوهریان بەمە هە یە ... »

دەنگو باسی رزگار بوونی ژان وا بە خیرایی بلابوو وه
 پەر لەمانی پارێسی شلە ژاند کە ئەوسا هینشتا دار دەست و
 گو ی رایە لی فەرمانرە وه ئینگلیزەکان بوو و بگرە لە ویدا ئەم
 پرسیارەش کرا : « ئایا کۆشۆن ناهاکی لە و کارەدا نە کردوه کە
 بی ی سپێردرابوو ؟ .. » بە لām نەتوانرا لە کەس بپرسریتە وه ،
 چونکە زوربە ی هاوکارەکانی کۆشۆن ، کە لە دادگادا لە گە لیدا
 بوون ، چەند مانگیک پاش دادپرسینە وه کە لە ناو چوون : « دی
 سانتینی » و « پێیەر لوازیلەر » و « نیکولای دی روو » ی

نه ندامانی دادگاوه ژان دی ستیفی «چاودیریکه ری دادگا» له زه لکاودا خنکان . «و» لیفونیتین «ی دادپرس به جوریک ون بوو لاشه که شی نه دوزرایه وه .

پاش چاره که سه دهیهک ، که بریار درا دادگا دووباره بیه ستریته وه کاربه دهستانی فهره نساش ده ستیان کرد به پشکنین ، به لام «کوشون» له سالی ۱۴۴۴ دا مردبوو ، خه لکی «دومینیکان» وتیان گواپا نازانن «لی میستر» ی سه روک قه شه یان چی لی هاتوه . به لام به هرچونیک بوو توانیان چهنده که سیکي نه ندامانی دادگا که ی روان بدوزنه وه . به لام پینچ له وانه وتیان که «هیچیان نه دیوه» . سیانیان وتیان پیش ته و او بوونی دادگا رویشتون و ناگاداری نه نجامه که ی نه بوون ، دوانیان به وه خویان په رانده وه که بیریان خراب بوو هیچیان له یاد نه ماوه له بهر نه وه نازانن له کاتی مه حکمه کردنی «کیژوله که ی نورلیانز» دا چی روی داوه ! بیجگه له مه ، گومان له روژی سوتاندنه که شدا هه یه ...

نه وه بوو و ترا که «۳۰» ی مایس سووتینرا . به لام هه ندی نووسراوی نه و کاته نه لاین ۱۴ ی حوزه یران وه هندیکیان ۶ ی ته موز سووتینرا وه نامه ره سمی یه کانی کوتایی سه دهی پازده هه مو سه ره تایی سه دهی شازده هه م نه لاین گواپا له شویاتی ۱۴۲۲ دا سووتینراوه .

ههروه ها جیاوازی له شیوهی کوشتنه که شیدا هه یه . بووینه ، [ژان لا شاهیل] ی نارشیف - نووس نه لی له پیشدا سهر برراوه نه و سالا شه که ی سووتینراوه .

هه ندیک نارشیفی تر نه لاین گواپا ژان «له کاتی سوتاندندا کلاویکی قووج کراوه ته سه ری که روی داپوشیوه» . له هه ندیکیاندا نووسراوه «چاوی به ستراره ته وه ..»

هه رچه نده «جه لاد» هه که هه موو هه ولپکی داوه که خه لکه که سوتاندنی «جادوگه ره که» ببینن ، به لام نه یانتوانی نه وه ببینن و دلنیا بن که نه وه ی سووتینراوه ژان دارک بوه یان نه !

نه گه ر نه وه راست بی که یه کیکی تر سووتینراوه ، نه ی چاره نووسی «کیژوله که ی نورلیانز» چون بوه ؟ ..

ناشکرایه که له سه ره تایی گرتنیدا ژیانی به ندیخانه ی سه خت بوه ، به لام له وه پاش باری سه ر شانی سووک بوه . پاسه وانه نینگلیزه کان زور جار لی ی دور نه که و تنه وه به ته نیا به جی یان نه هیشت و ریگیان نه دا خه لک بیت بو لای . که داوشیان لی کرد به لاین بدات هه ولی راکردن نه دات نه م به لینه ی بی نه دان .

هه ندیک له زانا فهره نسی یه کان نه لاین که ژان به هوی ریگیه کی ژیر زه مینی زیندانه که وه رایکردوه . دیاره زور به ی قه لاکانی نه وسا ریگی وانه یی یان هه بوه . نه گه روابی که واته توبلی ی هه موو مه حکمه کردنه که ی «ژان دارک» ته نها کومیدیا یه که نه بوو بی ؟ دیاره نه گه روابی هه موو نه ندامانی دادگا که نه و ده وره یان ببینوه که بی یان سپیراوه وه له وه پیش بو یان دیاری کراوه وه وسا نه توانین بلین که «کوشون» دروستی کردی و نه یه یشتی به ته وای قسه کانی «ژان دارک» بنووسری . به لگه ش بو نه مه نه وه یه که له سه دهی بیسته هه مدا روونوسی «وه سقه کان» ی دادگا دوزراوه ته وه نه وه ناشکرا کراوه که «کوشون» ده ستکاری ده قه نه سللی یه کانی کردوه وه وسا خراوه ته بهر چاوی «کوشکه کان» ی پادشایانی نه وروپا . له وه نه چی گرنکترین مه به سستی مه حکمه کردنی «ژان دارک» نه وه بوو بی که به لمینری کارلی حه و ته م به شیوه یه کی نارپه وا چوته سهر ته خت و به یارمه تی «شه یقان» بوه به پادشا و نه و تیکسته کوپراوانه ی نیراون بو کوشکه کانی پادشایانی نه وروپا نه مانه ی تیدا روون و ناشکرایه .

«کوشون» گه وره ترین ده وری ببینوه و زور جار دریزه ی به دادگا داوه به راده یه کی وا چهنه جاریک په رله مان هانی داوه که په له ی تیدا بکات .

توبلی ی کوشون به نه نقه ست خوی به دوژمنی «کیژوله که ی نورلیانز» پیشان نه دابی بو نه وه ی بیکه ن به سه روکی دادگا که و به مه بتوانی ژان رزگار بکات ؟ .. کوشون به نه نقه ست زور پرسپاری گرنکی له ژان نه کردو لی یان بی ده نگ بووه . گرنکترین خال نه وه یه که به پیچه وانه ی هه موو دوخیکی له و جوړه ، له به ندیخانه دا سزای ژانیا ن نه داوه ! ... دیاره هه ر

نه مانه بوون وایان له کوشون کرد له سه رها تادا فه رماني « گرتنی هه تا مردن » ی به سه ردا داو ته نها له وه پاش به تاوانی له به رکردنی جلی پیاوانه وه که « دژی فه رماني خواجه » فه رماني سووتاندنی درا ! ... نایا نه مه دواخستنی تاییه تی نیه بوئه وه ی پیلانی را کردنه که ی به جی بینی ؟ ... ئینگلیزه کان نه وه بیان مه به ست بوو که « جادووگر » بسووتینری ، نیتر هه رکه سیک سووتینرابی لای نه وان گرنگ نه بوه !

لیره دا پرسسیارنیک دیته گوری : بوچی کوشون ویستوویه تی ژان رزگار بکات ؟ ... دیاره هیچ نه بی له بهر نه وه ی بوه که نه گه ره لویست گوراو کاروباری ولات که وته وه دهست فه ره نسی په کان که لک له م کاره ی وه رگری .

« گریمو » به دلناییه وه نه ئی که کوشون و سه روکه ئینگلیزه کانی مه به ستیان بوه ژان رزگار بکن چونکه ، وه ک زوربه ی زانایان نه لین ، ژان دارک خوشکی ناشه رمعی کارلی هه وته م بوه !

بابیننه وه سه رژیانی ژان : واپاوه که ژان له سالی ۱۴۱۰ بیان ۱۴۱۲ دا له دایک بوه ، که واته له کاتی دادگاکی « روان » دا ته مه نی نزیکه ی « ۱۹ » سال بوه . به لام « ئوقییتیت » ی هاوپی ی گیانی به گیانی ژان و ژنی « ژیرا دی سیون » ، له دادگاکی جاری دوه مدا ده ری خستوه که ژان له ۱۴۰۶ یان له ۱۴۰۷ دا له دایک بوه .

نه بی چی وای له و « کیژوله شوانه » ی خه لکی « دومیرمی » یه کردبی توانیبیتی زیاد له هه مووکه س وا کار له کارلی هه وته م بکات له شکر کوبکاته وه دژی ئینگلیز ؟ . میژوو نووسه کان باسی « نهینی » یه کی زور گرنگ نه کهن که ژان داویتی به گوئی پادشادا ... نه و تاوانه ی درابوه پال کارلی هه وته م که گوایا « زوله » و هه لویستی نه لیزابیتی دایکیش نه مه ی نه سه لماند زور به راست نه زانراو پروای بی کرابوو . دوورنیه « ژان » توانیبیتی بوی سه لمینی که نه و منداله زوله ی نه لیزابیتیه . خه لک به دوایدا نه گه ری . نه و سه لماندنه ش رهنگه یه کیک له و دوو نه لقانه بی که هه میشه بی ی بوه له کاتی گرته که یدا لی سی سه ندراوه . نه م نه لقانه که وته لای کوشون و دهرباره یان پرسسیاری له ژان کرد . نه و زور به کورتی وه رمای

دایه وه « کوشون » یه زوری له سه ر نه رویشته . ئینگلیزه کانیش ، نه گه ر به مه بیان زانیبی ، بی دهنگه بیان لی کردوه ، چونکه نه وانیش وه ک کارلی هه وته م نه یانویستوه به چاریک ناوی نه لیزابیت بزریت چونکه نه مه نه بوه هوی گومان کردن له چونیته تی له دایک بوونی کاترینه ی کچی که شووی به هه نری شای ئینگلیز کردبوو ، و هه نری شه شه میش که میک پیش دادگاکی روان له پاریس کرابوو به پادشا . ژان پیش دهست پیکردنی دادگا بی ی وتبوون که وه رمای زور پرسسیار ناداته وه نه ندامانی دادگاش زوریان لی نه کرد که نه م بریاره ی خوی بگوری ، چونکه رهنگه به رژه وه ندی هه ردوو لایان له وه دا بووبی که هه ندی شت دهرباره ی له دایک بوون و پیگه یشتنی « ژان » نه زانری . دوورنیه رزگارکردنی ژان به ره زامه ندی و ریک که وتی کارلی هه وته م و شازاده « بیدفورد » بووبی . بویه هه تا گهت وگو له نیوان نه واندا به رده وام بوه « کوشون » دادگای دواخستوه . بیجگه له مه ش ، ئینگلیز هه زیان به مانه وه ی ژان کردوه بو نه وه ی بارمه تیه کی به نرخ بی به دهستیانه وه له کاتی گهت وگو کردن له گه ل فه ره نسی په کاند او دیاره توانیویشیانه له به ندیخانه که ی روانه وه بیگوزنه وه بو هه رلایه ک ویستبیتیان . به لام بی گومان به لگه یه کی ره سمی نیه که ژان کچی نه لیزابیته .

با نه وه شمان له بیرنه چی که له ۱۴۳۶ دا ژان دهرکه وته وه پروپاگانده ی بوخوی نه کرد . به پیچه وانه وه ، ناوی خوی نابوو « کلود » و نه لین نه و کاته ی دهرکه وت گه ل له هه لویستی ناهه نگه و خوشیدا بوو به هوی ده کردنی ئینگلیزه وه له پاریس له نیسانی ۱۴۳۶ دا به لام نه توانین نه م باره به شیوه یه کی تر باسی بکه یین و بلین : له م کاته دا گهت وگو به ستنی ناشتی له نارادا بوو ، و ریگیان به له شکری ئینگلیز دا به بی زیان له پاریس دهرچی دوورنیه نه وانیش له پاداشی نه مه دا ژانایان به ردابی ... نه مه بوو هه لویست و نه و رووداوانه ی که گوایا نه یسه لمینن « ژان » نه سووتینراوه و نه مه ش چه ند بیروپایه کی جیاوازی له فه ره نسا دروست کردوه . بووینه ، هه ندیک له زانایان نه لین زوربه ی نه م به لگانه ریک خراون ... له لایه کی تره وه ، نه و رایه ی که ویستویانه نه م کیژوله پاله وانه میلی په

دی یه بوئه و کاره هه لئیزیدراوه ؟ له بهر نه وهی که دوور بوه له مه لئه بندی ئاژاوه و دوژمنایه تی پارتی « یو بون » و « نارمانیک » و مه ترسی تیدانه بوه . « ژان » که هاتوته لای کارلی حه وته م وتوو یه تی که ته مه نی « سی جار حه وت ساله ! » که ته مه ش ته گه پئته وه بو سالی ۱۴۰۷ - ۱۴۰۸ که سالی له دایک بوونی راسته قینه ی ژانه ! له دادگای دوهمدا پاریزه ری به ناوبانگ « بریال » په نجه ی بو « خانه دانی » ژان راکیشاو ووتی که گویا « خالیکی سووری بچوک له پشت گوئی راستی یه وه بوه . « ته مه ش نیشانه ی نه وه و خوینی پاشاکانی فه ره نسه بوو ! » ژ . پیم « که پشتگیریکی تری ته م بیرپایه یه ، ته ئی که میژوونوس « ته دوو د شنیده ری « هاوری ی ، که دوستیکی نزیکی پاپا « پیم » ی یازده هم و پاپا « پیم » ی دوازده هم بوه له سالی ۱۹۲۵ دا له نارشیفی فاتیکاندا دهقی ته سلی دادپرسینه وه ی دوهمی ژانی بینوه که به ئاشکرا ده ری خستوه کچی کئی یه . ته ی بوچی « ته دوو د شنیده ر » ته م یاسه ی بلاو نه کردوته وه ؟ له بهر نه وه ی فاتیکان نه یویستوه بلاویته وه ته ویش دلی پاپای نه شکانده ، به لام ته مه ی بو چه ند هاوری یه کی تریشی گیراوه ته و نامه یه کیشی ده رباره ی ته مه بو پیم نووسراوه !

بئجگه له مه ، « ژ . دی سیزان » و « ته . گرین » ته لین که ته وریگای ژیرزه مینه یان دوژیوه ته وه که « ژان » له زینداندایا پیدایا رزگاری بوه . هاوبیرانی ته م هه لویستانه ته وه ش ته که ن به خالیکی گرنگ که ته ئی گویا له کاتی سووتاندنه که دا کلاویک کراوته سه ری ورووی دیار نه بوه له مه ش گرنگتر : هه موو ته و شتانه ی ده رباره ی شیوه ی سووتاندنه که باس کراون ۱۰ - ۱۵ سال پاش ته و میژوه نووسراونه ته وه دوور نیه گورابن .

ئاخو ژان پاش رزگار کردنه که ی له کوئی ژیبانی ؟ .. له وانه یه له روما ، له کوشکی پاپا « مارتین » ی پینجه م بووبی ، چونکه له وئی ته ی توانی ده وریکی گرنگ ببینی بو پته وکردنی په یوه ندی فاتیکان و پادشا ... یان دوور نیه له زیندانیکی ئینگلیزیدا توند کرابی . ته ی بوچی ته نها پاش پینج سال

بخه نه ریزی « خیزانی پادشا » وه و دهوری خراب و ترسنوکانه ی کارل ده ریخه ن و له دایک بوونی ناشه رعیه انه ی گه وره پیاوان روون بکه نه وه کلنسه ره تی ته کاته وه و نایه وئی « زولی » یان به سه را سه پی . بو یه له گه ره می جم وچوئی ته فسانه ی « رزگار کردنی ژان » دا هاوکارانی ته م بیروپایه گه پان به دوای شتیکی تردا که زیاتر روونی بکه نه وه و زور به ی ته و پرسیارانه ی له هاوکارانی ته م بیروپایه کراون له کتیه که ی « ک . پاستیر » دا بلاو کراوه ته وه که له سالی ۱۹۶۲ دا له پاریس به ناوی « دوو ژان دارک » وه چاپ کراوه . له ته نجامدا گومان له وه دا ته ماوه که « ژان دارک » چه ند جاریک ته وه ی درکاندوه که چه ند نهینی یه کی لایه پیویسته بیانپاریزی ... ره نگه یه کیک له و نهینی یانه ته وه بووبی که گویا « له غه بیه وه » فه رمانی بی دراوه خه بات بکات بو رزگار کردنی فه ره نسای له دوژمن ... بئجگه له مه ش ، داواکاری گشتی ته وسای فه ره نسای « ژان بریل » له کاتی دادگای دوهمدا وتوو یه تی که « ته و نهینی یانه ناشی باس بکرین ! ... »

له کتیه که ی « پاستیر » دا بیرورای هه ردوو نه وه کانی « دیولی » و « ژان دارمواز » نووسراوه . نه وه کانی « لی » رایته گه یه نی که هیچ نهینی یه که له وه دا نیه ژان دارک به هو یه وه توانییتی له کوشکی کارلی حه وته مدا ده سنی بروات ، چونکه شازاده « دی بار » ی گه وره ی ته و دی یه ی ژانی لی له دایک بوه و خوشکه که ی ژنی پادشا بوه له مه دا یارمه تی داوه : به پینچه وانه ی ته مه دا ، نه وه کانی « ژان دارمواز » ده ری ته خه ن که سنوور رو بیری باپیره گه وره یان نه ی توانیوه کچیک ماره بکات که له خیزانیکی به ناوبانگ نه بووبی و دیاره پینج ته م هه نگاهه له وه دلنیا بوه ته و کچه ژان دارک !

پروفیسوری به ناوبانگ « بوسلی » ، که به گه رمی پشتی ته وانه ته گری که ته لین ژان کچی ته لیزابیته له م باره یه وه ته ئی : « که ته و کچه له دایک بوو به ناوی « ژان دارت » وه ره وانه ی دی (دومریمی) یان کرد . « ته وه ی شایانی باسه ، له سه ده ی یازده هه مدا له فه ره نسای دارک به دارت ته نووسرا ! . گومان له وه دا نیه که ته م « ژان دارت » هه خزمی چه ند « دارک » ناویکی کار به دهستی گه وره ی پاریس بوه . ته ی بوچی ته و